

ANNE FRANK

Deník Anny Frankové

AL
press

edice
KIO KAN

ANNE FRANK

**Deník
Anny
Frankové**

edice
KLOKAN

Translation © Gustav Janouch, 1957
Copyright © ALPRESS, s. r. o.

Všechna práva vyhrazena.

Žádnou část knihy není dovoleno užít
nebo jakýmkoli způsobem reprodukovat bez písemného
souhlasu držitele práv, s výjimkou krátkých citací
nebo odkazů, které tvoří součást kritického hodnocení.

Z německého autorizovaného vydání
a z holandského originálu TAGEBUCH DER ANNE FRANK
přeložil Gustav Janouch
Redakční úprava Jana Pleskotová
Grafická úprava obálky Tomáš Řízek
Elektronické formáty Dagmar Wankowska, *LiamART*
Vydalo nakladatelství Alpress, s. r. o., Frýdek-Místek,
v edici Klokán, 2017
shop@alpress.cz
V nakladatelství Alpress vydání první

ISBN 978-80-7543-565-1 (pdf)

Obsah

PŘEDMLUVA 6

DENÍK 10

DOSLOV 283

PŘEDMLUVA

V roce 1947, za dva roky po porážce Hitlerova nacismu, vyšla v Amsterdamu nevelká kniha s podivným titulem „Het Achterhuis“ (Zadní dům), která se zakrátko stala senzací západoevropských a amerických literárních i jiných časopisů. „Deníkem Anny Frankové“, jak se začalo knize všeobecně říkat podle jejího podtitulu, se zabývali psychologové, literární kritikové, sociologové, pedagogové i známí politikové nejen v Nizozemsku, nýbrž také v Anglii, ve Francii, ve Španělsku, v Norsku, ve Švédsku, v USA, Brazílii, Izraeli i v Japonsku, kde všude deník vyšel.

O knize se psalo nejrozumnějším způsobem. Pro některé kritiky byl „Zadní dům“ společensky úzkou, svou bezprostřední intenzitou však velmi závažnou ilustrací nacistického pronásledování Židů za druhé světové války. Jiná skupina publicistů – většinou psychologové a pedagogové – se zabývala problémem dramaticky se rozvíjející puberty mladé čtrnáctileté dívky, vyrůstající v „dobrovolné“ vazbě ve starém nizozemském obchodním domě. O knize se psalo jako o velmi zajímavém kulturně-historickém dokumentu, ale i jako o umělém, velmi rafinovaně napsaném beletristickém díle. Ozvaly se dokonce hlasy, které tvrdily, že není vůbec možné, aby takovou knihu napsalo čtrnáctileté nebo patnáctileté děvčátko. Deník Anny Frankové byl prohlašován za práci zručného literáta, jež se anonymitou a předstíranou dokumentárností po-

dařilo dodat velké přesvědčivosti literárnímu dílu, které stvořil. „Deník moderní dospívající dívky“, jak knihu nazývali američtí psychologové, byl některými kritiky označen přímo za literární padělek, avšak tento názor byl ihned vzápětí vyvrácen svědky, neboť Kraler, Koophuis, Elli Vossenová, manželé Henk a Miep van Santenovi, jakož i otec Anny Frankové, pan Otto Frank, který se po válce odstěhoval do Švýcarska, všechny tyto rázovité a jasně viděné osoby, o nichž mladá dívka ve svém deníku psala, dosud žijí.

V Deníku Anny Frankové není žádné jméno a žádná situace fiktivní. Deník Anny Frankové není efektní, chytře na trh hozené literární zboží, nýbrž skutečně krví a slzami zbrocený lidský dokument, který nám prostě a upřímně odhaluje celou tu materiální a hlavně duševní vnitřní bídu takzvaných slušných nepochitických lidí, kteří nechápou souvislost historického dění, v němž žijí. Osm lidí, pět dospělých a tři děti, kteří se za okupace skryli v zadním traktu starého obchodního domu v Amsterdamu, se neptá po společenských a politických příčinách svého osudu. Osm ubohých lidí, kteří se děsí každého nezvyklého šramotu a vrznutí dveří v domě, nechápe, že právě v politice se určují formy a možnosti takzvaného soukromého osobního života. Lidé zadního traktu nevidí, jak osobní život a politické dění vzájemně do sebe zapadají; chybí jim smysl pro společnost, pro historii. Proto nemají perspektivu. Ačkoliv je hitlerovský nacismus vyvrátil ze živné půdy jejich maloměšťácké existence, vidí svět a dění kolem sebe stále ještě kalnými brýlemi úzkých osobních přání a zájmů. Paní van Daanová lpí na svých přiborech a nechce prodat svůj kožich; zubní lékař Dussel chce mít stůl sám pro sebe; na každé stránce Annina deníku narážíme na lidskou malichernost, která se uprostřed bouře

převratného historického dění křečovitě drží svých přežitých zvyků a starých omylů a iluzí. Lidé, skrytí za otáčecími dveřmi starého domu na Prinsengrachtu, žijí nejen v trapné fyzické, nýbrž i v hluboké duševní odloučenosti od světa a lidí. Každý z nich je sám se svým strachem, se svým neklidem a se svou hrůzou. Proto mezi nimi dochází k trapným hádkám a třenicím. Lidé v zadním domě nežijí společně, nýbrž jen vedle sebe. Je to atomizovaná společnost, mezi jejímiž jednotlivými články zejí propasti hlubokého lidského nepochopení. To je vidět na tom, jak se jedna rodina dívá pohrdavě na druhou, jak muž nechápe ženu, jak se rodiče odcizují dítěti.

„Nikdo mi nerozumí! Nikdo mě nevidí!“ stěžuje si čtrnáctiletá Anne častokrát fiktivní osobě svého deníku, přítelkyni Kitty, kterou si vymyslela, nebo lépe řečeno musela vymyslet jako důvěrnici, neboť se nemohla dostat ke skutečným živým lidem, kteří by ji chápali a pomáhali jí v jejím vývoji.

Lidé zadního domu již dávno ztratili vnitřní spájení se skutečností, a proto vlastně již dávno přestali tvořivě žít. Lidé zadního domu, jak je poznáváme na stránkách Annina deníku, existují jenom pasivně: čekají na policii, na smrt nebo na zázrak – na invazi. Přitom jim jejich vlastní život uniká mezi prsty. Anne Franková to cítí a vidí, a proto se stahuje sama do sebe, rozmlouvá se svým deníkem, třídí a hodnotí dojmy, přemýšlí, bojuje o cestu k lidem a tím o cestu k vlastnímu já. Uprostřed úpadku a chátrání zadního domu usiluje Anne Franková o novou, konstruktivní perspektivu, kterou nalézá v jakémsi novém, zlidštělém a nekonvenčním náboženství, jež „není strach před Bohem, nýbrž smysl pro vlastní čest a vlastní svědomí“.

Mladé děvče Anne Franková dospívá k přesvědčení, že všichni lidé mají odpovědnost za každého člověka a ka-

ždý člověk že má odpovědnost za život všech lidí. Píše: „Nevěřím, že vedoucí lidé sami, že jenom vládnoucí a kapitalisté zavinili válku. Ne, malí lidé mají jistě také vinu, jinak by se jí přece národy neúčastnily.“

Vědomí hluboké spoluodpovědnosti každého jednotlivého člověka za mír a život všech lidí na celé zemi, to je vrchol vývoje mladičké Anny Frankové, která přes všechnu bídu, přes všechno strádání a všechnu vnitřní opuštěnost lidí „zadního domu“ dospěla k názoru: „A přece věřím v dobro, které je v člověku!“

Toto vyznání Anny Frankové není jen jejím vyznáním. Je to vyznání tvořivé víry všech mírumilovných lidí naší doby, které spojuje národy a kontinenty. Ve jménu této víry v člověka se musí všichni lidé pevně semknout, odhodit všechnu liknavost a malichernost a nepřipustit, aby se znovu zvedla barbarská síla rasistického nacismu, která by chtěla celý svět proměnit opět v jakýsi ztuchlý „zadní dům“, plný strachu a bídy.

Pro víru v dobro, které je v každém člověku, musíme pevně a neochvějně a přes všechny překážky hájit mír, za nějž jsme odpovědni každý zvlášť a všichni dohromady.

Gustav Janouch

DENÍK

12. června 1942

Doufám, že ti mohu svěřit všechno, jak jsem až dosud nikdy nemohla, a doufám, že mi budeš velkou oporou.

Neděle 14. června 1942

Probudila jsem se v pátek už v šest hodin. Bylo to pochopitelné, protože jsem měla narozeniny. Nesměla jsem tak brzo vstávat a musela jsem ovládnout svou zvedavost ještě do tři čtvrtě na sedm. Ale pak jsem to už déle nevydržela. Běžela jsem do jídelny, kde mě Černoušek, náš malý kocour, uvítal prudkým laskáním. Po sedmé hodině jsem šla k rodičům a s nimi potom do obývacího pokoje, abych si vybalila dárky a podívala se na ně. Tebe, můj deníku, jsem spatřila nejdříve, a to byl jistě nejkrásnější dárek. Dostala jsem pak ještě kytičky růží, kaktus a několik pivonek. To byly první květinové pozdravy, ale později jich ještě přibýlo. Od otce a matky jsem dostala velmi mnoho dárků a moji přátelé mě také velmi hýčkali. Dostala jsem mimo jiné knihu „Camera obscura“, společenskou hru, mnoho pamlsků, skládanku, „Holandské pověsti a legendy“ od Josepha Cohena a ještě jednu rozkošnou knihu, „Daisynu prázd-

ninovou cestu do hor“, a peníze. Za ně jsem si pak koupila řecké a římské hrdinské báje. Prima!

Pak pro mě přišla Líza a šly jsme do školy. Nejdříve jsem obdarovala učitele a spolužáky bonbony a pak jsme se dali do práce.

Ted' ale končím! Jsem ráda, že tě mám!

Pondělí 15. června 1942

V sobotu odpoledne jsem měla společnost na oslavu narozenin. Promítali jsme film „Strážce majáku“ (s Rin Tin Tinem), který se mým přítelkyním moc líbil. Dělali jsme hodně hloupostí a byli jsme strašně veselí. Bylo u nás mnoho chlapců a dívek. Matka chce pořád vědět, za koho se jednou později provdám. Myslím, že by se pěkně divila, kdyby věděla, že je to Petr Wessel, protože se tvářím vždycky tak nevinně, když s tím začne. Léta jsem chodila s Lízou Goosensovou a Sanne Houtmanovou, dosud to byly mé nejlepší přítelkyně. Mezitím jsem na židovském lyceu poznala Jopii van der Waalovou. Hodně se kamarádíme a teď je ona mou nejlepší přítelkyní. Líza se hodně přátelí s jinou dívkou a Sanne je na jiné škole a má tam taky přítelkyně.

Sobota 20. června 1942

Několik dnů jsem nic nepsala, protože jsem chtěla nejdříve vážně přemýšlet o účelu a smyslu deníku. Je to zvláštní pocit, že si teď budu psát deník. Nejen proto, že jsem doposud nikdy „nepsala“. Předpokládám, že později ani já, ani nikdo jiný nebude mít zájem o srdeční vý-

levy třináctileté školačky. Ale na tom vlastně ani nezáleží. Mám chuť psát a hlavně chci ulehčit svému srdci.

Papír je trpělivější než lidé. To jsem si často myslela, když jsem si ve svých melancholických dnech podepřela rukama hlavu a nevěděla jsem, co si mám se sebou počít. Hned jsem chtěla zůstat doma, hned jsem zase chtěla jít ven. Obvykle jsem zůstala sedět na stejném místě a hloubala jsem dál. Ano, papír je trpělivý! Nehodlám někdy někomu ukázat tenhle vázaný sešit s honosným názvem „Deník“, ledaže by to byl skutečný přítel nebo skutečná přítelkyně, ostatní by to asi tolik nezajímalo. A teď jsem dospěla k tomu bodu, kolem kterého se točí celá myšlenka deníku: Nemám žádnou přítelkyni! Chci to vysvětlit lépe, protože nikdo nechápe, že třináctiletá dívka se cítí tak osamělá. Je to podivné. Mám milé, hodné rodiče, mám šestnáctiletou sestru Margot a jistě třicet známých, nebo jak se říká přátel, spočítám-li je všechny. Mám kupu zbožňovatelů, kteří udělají všechno, co mi na očích vidí. Během vyučování tak dlouho nastavují kapesní zrcátka, dokud nezachytí můj úsměv. Mám příbuzné, rozkošné tety a strýce, krásný domov, vlastně mi nic nechybí kromě přítelkyně! Nemůžu se žádným ze svých známých dělat nic jiného než hlouposti a dá se s nimi hovořit jen o všedních věcech. Nemám možnost se vypovídat a pak jsem jako sešněrovaná. Snad si můžu za nedostatek důvěry sama, ale je tomu už tak a je to velká škoda, že to nedokážu překonat.

Proto tenhle deník. Abych myšlenku o dávno vytoužené přítelkyni ve své fantazii ještě vystupňovala, nechci jako ostatní do svého deníku zapisovat jenom skutečnosti, ale chci, aby tenhle deník sám byl mou přítelkyní a tahle přítelkyně se jmenuje Kitty!

Nikdo by mým rozhovorům s Kitty nerozuměl jenom tak zničehonic, a proto chci vyprávět historii svého života, i když to dělám také nerada.

Když se moji rodiče brali, mému otci bylo šestatřicet, matce pětadvacet let. Moje sestra se narodila v roce 1926 ve Frankfurtu nad Mohanem a 12. června 1929 jsem na svět přišla já. Jako Židé jsme v roce 1933 emigrovali do Nizozemska, tam se otec stal ředitelem akciové společnosti Travis. Tahle společnost spolupracuje s firmou Kollen & Co., jež sídlí v téže budově.

Náš život probíhal ve značné tísní a strachu, neboť příbuzní, kteří zůstali v Německu, nebyli ušetřeni pronásledování hitlerovskými zákony. Po pogromu v roce 1938 uprchli oba matčini bratři do Ameriky. Naše babička přijela za námi. Tenkrát jí bylo třiasedmdesát let. Po roce 1940 to šlo s dobrými časy z kopce. Nejdříve válka, potom kapitulace, nakonec příchod Němců. A pak začala bída. Jeden nacistický zákon následoval za druhým, a zejména pro Židy to začalo být velmi zlé. Museli nosit hvězdu, museli odevzdat jízdní kola, nesměli už jezdit tramvají, o autech škoda mluvit. Židé smějí nakupovat jenom mezi třetí a pátou hodinou odpoledne – a pouze v židovských obchodech. Večer po osmé hodině nesmějí na ulici a po této hodině se nesmějí zdržovat ani na zahradě nebo na balkoně. Židé nesmějí chodit do divadla, do kina ani navštěvovat jiné zábavní podniky. Nesmějí už také na koupaliště, hrát tenis a hokej, vůbec nesmějí pěstovat žádný sport. Židé už nesmějí chodit na návštěvu ke křesťanům. Židovské děti musí chodit do židovských škol. A tak se pomalu hromadí různá nařízení. Jopie vždy říká: „Už se neodvážuji něco dělat, protože mám neustále strach, že to je zakázané.“

Bábinka zemřela v lednu tohoto roku. Nikdo neví, jak jsem na ní lpěla a jak mi chybí. V roce 1934 jsem za-

čala chodit do školky, která se nacházela v budově školy Montessori. Později jsem v této škole zůstala. V posledním roce jsem měla ředitelku, paní K., jako třídní učitelku. Na konci roku jsme se spolu dojatě rozloučily a obě jsme plakaly. Margot a já jsme potom od roku 1941 šly do židovské školy (lycea), ona do čtvrté a já do první třídy.

Nám čtyřem se nadále daří dobře, tím jsem dospěla k přítomnosti a k dnešnímu datu.

Sobota 20. června 1942

Milá Kitty,

chci hned začít. Je tu takový klid. Otec a matka jsou pryč a Margot je u nějaké přítelkyně na ping-pongu. V poslední době si ho také velmi ráda zahraju. Jelikož my hráči ping-pongu zvláště v létě hrozně rádi jíme zmrzlinu, končí hra nejčastěji výletem do nějaké cukrárny, která je přístupná Židům, třeba do „Delphi“ nebo do „Oasy“. Neděláme si starosti, kolik máme v peněžence. Obyčejně bývá v cukrárně tak plno, že mezi tolika lidmi vždycky najdeme nějaké pány z okruhu našich známých nebo nějakého ctitele. Tolik zmrzliny, kolik nám nabízejí, bychom nedokázali spořádat ani za týden.

Domnívám se, že jsi udivená, že přes své mládí mluvím už o ctitelích. Bohužel na naší škole se tomu nedá vyhnout. Jakmile se jeden z kluků zeptá, jestli se mnou může jet na kole domů, vím jistě, že se do mě okamžitě zamiluje a že ze mě ani na chvíli nespustí oči. Za nějaký čas se to zase urovná, protože ty jeho zamilované pohledy vůbec nevidím a vesele si na svém kole jedu dál. Když mne to někdy přestane bavit, trochu zatřesu kolem, spadne mi

taška a mladík musí ze slušnosti seskočit z kola. Mezitím, než dostanu brašnu nazpět, se opět uklidní. To jsou ti nejnevinnější, ale jsou takoví, kteří posílají rukama polibky, a jsou ještě dotěrnější. Ale u mě jsou na falešné adrese. Sestoupím z kola a prohlásím, že nestojím o jejich společnost, nebo jsem jakoby uražená a posílám je domů. Tak teď jsou – Kitty! – položeny základy našeho přátelství. Na shledanou zítra!

Anne

Neděle 21. června 1942

Milá Kitty,

naše celá třída se klepe: konference je přede dveřmi. Půl třídy se sází, kdo postoupí a kdo zůstane sedět. Miep de Jongová a já se můžeme potřhat smíchy z našich dvou sousedů, kteří už prosázeli celé své kapesné. „Postoupíš, zůstaneš sedět, ano, ne...“ Tak to jde od časného rána do pozdního večera. Miepiny prosebné pohledy, žádající o klid, ani mé energické výchovné zákroky nedokážou ty dva přivést k rozumu. Kdyby bylo po mém, musela by propadnout polovina třídy, takoví to jsou lenoši. Učitelé jsou nejnáladovější lidé, co existují, možná že jsou náladoví právě v dobrém smyslu.

Vycházím dost dobře se všemi učiteli a učitelkami. Máme jich celkem devět, sedm mužů a dvě ženy. Starý učitel matematiky, pan Kepler, se na mě jistou dobu dost zlobil, protože jsem při vyučování brebentila. Neustále mne napomínal, až mi napařil trest. Měla jsem napsat sloh na téma „Tlachalka“. Hm, tak tedy tlachalka! Co se o tom dá psát? Nedělala jsem si s tím starosti. Strčila jsem se-

šit do tašky a zkusila držet pusu. Když jsem byla večer hotová se školními úkoly, vzpomněla jsem si na slohový úkol. Kousala jsem držadlo plnicího pera a přemýšlela, o čem budu psát. Něco rychle nadržápat, to dovede každý. Najít ale přesvědčivý důkaz, že se při vyučování musí žvatlat, to bylo umění. Přemýšlela jsem a přemýšlela a najednou mě to napadlo. Popsala jsem celé tři uložené stránky, a povedlo se mi to. Jako argument jsem uvedla, že povídavost je ženská vlastnost a že se vynasnažím, abych se ovládla, ale že moje matka je také tolik upovídaná jako já. A proti zděděným vlastnostem se bohužel nedá moc dělat.

Moje vysvětlení pana Keplera rozesmálo. Když jsem v příští hodině zase žvatlala, následoval druhý slohový úkol: „Nepolepšitelná tlachalka“. Také ten jsem odevzdala a dvě hodiny jsem se pak chovala vzorně. Třetí hodinu toho měl pan Kepler zase dost: „Anne, jako trest za žvatlání při vyučování dostáváš úkol: Jako malá husička žvatlá slečna Drbnička.“ Třída bouřila smíchem. Smála jsem se také, ačkoliv se zdálo, že moje vynalézavost v oboru slohů o žvanivosti je vyčerpána. Musela jsem přijít na něco nového, něco originálnějšího. Moje přítelkyně Sanne, schopná básnířka, mi poradila, abych to napsala ve verších, a pomohla mi s tím. Byla jsem nadšená. Kepler si ze mě chtěl vystřelit, ale já mu to teď svou básní trojnásobně oplatím.

Napsaly jsme spolu báseň a byl to úspěch. Pojednávala o kachní mamince, otci labuťákovi a třech malých kachňátkách, které otec pro jejich přílišné káchání uštípal k smrti. Kepler bohudíky rozuměl legraci a báseň i s vysvětlivkami přečetl nejen v naší, ale i v jiných třídách. Od té doby smím při vyučování tlachat, aniž dostanu trest. Kepler o tom už jenom vtipkuje.

Anne

Středa 24. června 1942

Milá Kitty,

je strašné vedro. Každý se potí a funí, navíc musím v tom horku všude chodit pěšky. Teď teprve dokážu ocenit, jak příjemná je tramvaj, zvláště její otevřené vozy. Ale to je požitek, který pro nás Židy už neexistuje. Pro nás jsou „bratři Nohové“ taky dost dobří. Včera v poledne jsem musela k zubnímu lékaři do ulice Jana Luykena. Od naší školy u městských sadů je to dlouhá cesta. Taky jsem odpoledne při vyučování skoro usnula. Ještě že se najdou slušní lidé a sami nám nabídnou něco k pití. Sestra u zubaře pro nás má pochopení.

Jenom jediný dopravní prostředek máme ještě povolený: přívoz. Na nábreží Josepha Israela je převozník a hned nás v malém člunu převezl na druhý břeh. Holanďané za to jistě nemohou, že se nám Židům vede tak zle. Kdybych jen nemusela do školy! O velikonočních prázdninách mi někdo ukradl kolo, naštěstí to matčino otec schoval u známých. Na obzoru se už objevují prázdniny. Ještě týden a mám to za sebou.

Včera odpoledne jsem zažila něco milého. Někdo na mne zavolal, když jsem šla kolem místa, kde jsem si schovávala kolo. Otočila jsem se a za mnou stál sympatický kluk, s nímž jsem se předešlého večera sešla u Evy, mojí přítelkyně ze školy. Byl trochu ostýchavý. Představil se mi jako Harry Goldberg. Trochu jsem se divila, dost dobře jsem nevěděla, co vlastně chce. To se brzy ukázalo. Chtěl mě doprovodit ke škole. „Když tam taky jdeš, tak

dobře,“ odpověděla jsem a dál jsme šli spolu. Harrymu je už šestnáct a umí pěkně vyprávět o různých věcech. Dnes ráno na mě zase čekal a tak to asi prozatím zůstane.

Anne

Úterý 30. června 1942

Milá Kitty,

vůbec jsem neměla čas, abych něco napsala. Ve čtvrtek jsem byla celé odpoledne u známých, v pátek jsme měli návštěvu, a tak to šlo až dodneška. Tenhle týden jsme se s Harrym blíže seznámili. Vyprávěl mi hodně o sobě. Přijel do Holandska k dědečkovi a babičce, jeho rodiče zůstali v Belgii.

Harry chodil s dívkou, s jakousi Fanny. Zním ji coby vzor mírnosti a nudy. Co se Harry seznámil se mnou, zjistil, že vedle Fanny by usnul. Já pro něho jsem druhem oživovacího prostředku. Člověk nikdy neví, k čemu se ještě hodí.

Jopie u mne v sobotu přenocovala. V neděli odpoledne odešla k Líze a já se k smrti nudila.

Harry měl přijít večer k nám. V šest hodin zavolał: „Tady je Harry Goldberg. Můžu mluvit s Anne?“

„Ano, tady je Anne.“

„Ahoj, Anne. Jak se máš?“

„Děkuju, dobře.“

„Dnes večer nemůžu přijít, ale rád bych s tebou ještě mluvil. Můžeš za deset minut sejít dolů?“

„Ano, tak ahoj.“

Rychle jsem se převlékla a taky trochu učesala vlasy. Pak jsem nervózně postávala u okna. Konečně přišel. Div divoucí, že jsem hned neběžela po schodech dolů, klidně jsem čekala, až zazvoní. Pak jsem sešla dolů a on bez okolků začal.

„Poslyš, moje babička si myslí, že jsi na mě ještě moc mladá. Prý abych šel k Loursovim. Asi víš, že se s Fanny už nechci scházet.“

„No ne! Pohádali jste se?“

„To ne, ale řekl jsem Fanny, že se k sobě nehodíme, a proto bych se s ní nechtěl tak často scházet. Klidně k nám může dál chodit a já snad i k nim. Kromě toho jsem si myslel, že Fanny ještě chodí s někým jiným. Ale spletl jsem se. Můj strýc mi řekl, že se jí musím omluvit. A to jsem nechtěl, proto jsem to raději skončil. Babička by ale ráda, abych dál chodil za Fanny, ne za tebou, ale mě to ani nenapadne! Staří lidé mívají dost staromódní nápady. Podle nich se nemusím řídit. Jsem sice odkázaný na babičku, ale ta je v jistém smyslu závislá na mně. A ve středu mám stejně volno. Babička s dědou si myslí, že chodím na řezbářství, ale já místo toho chodím do sionistického klubu. Nejsme žádní sionisté, mne to ale zajímalo a chtěl jsem o tom něco vědět. Poslední dobou se mi tam už nelíbilo a ani se mi tam nechtělo. Takže s tebou můžu být ve středu večer, v sobotu odpoledne a večer a v neděli odpoledne, a možná ještě častěji!“

„Harry, když to babička a dědeček nechtějí, tak bys to za jejich zády neměl dělat.“

„Lásce se nedá poroučet!“

Šli jsme za roh a pak kolem knihkupectví. Stál tam Petr Wessel se dvěma kluky. Opět jsem ho viděla po delší době a měla jsem strašnou radost. Chodila jsem s Harrym

znovu a znovu kolem bloku a nakonec jsme se domluvili, že příští večer na něho počkám před vraty jeho domu – pět minut před sedmou.

Anne

Pátek 3. července 1942

Milá Kitty,

včera byl u nás Harry, aby ho moji rodiče poznali. Došla jsem pro dort, sladkosti a keksy. K tomu jsme měli čaj. Vůbec jsme neměli chuť zůstat sedět klidně doma. Šli jsme na procházku a domů jsem přišla deset minut po osmé. Otec se strašně zlobil, že jsem se vrátila tak pozdě. Pro Židy to je moc nebezpečné, když jsou po osmé hodině na ulici. Slíbila jsem mu, že od nynějška budu doma přesně deset minut *před* osmou.

Zítřka jsem pozvaná k Harrymu. Moje přítelkyně Jopie si mě kvůli němu pořád dobírá. Nejsem vůbec zamilovaná, přece můžu mít přítele. To snad nikomu nevadí, že mám přítele, nebo, jak matka říká, nápadníka. Eva mi vypravovala, že když u ní Harry onehdy byl, tak se ho zeptala: „Kdo myslíš, že je milejší, Fanny, nebo Anne?“ Odpověď: „Do toho ti vůbec nic není.“ Už o tom nemluvili, ale když odcházel, řekl: „Samozřejmě že Anne. Ale nemusíš to nikomu vyprávět.“ A byl venku.

Pozoruji, že Harry je do mě moc zamilovaný, a myslím si, že je to pro změnu docela hezké. Margot by řekla: „Milý kluk!“ To si také myslím, a dokonce ještě víc.

Matce se také moc líbí. „Hezký chlapec, velice milý a dobře vychovaný!“

Jsem ráda, že si Harryho celá naše rodina oblíbila, on je také pokládá za velmi milé. Jenom moje přítelkyně považuje za dětinské, a v tom má pravdu.

Anne

Neděle 5. července 1942

Milá Kitty,

slavnostní skončení školního roku v pátek dopadlo podle mého přání. Dostala jsem docela dobré vysvědčení. Mám jednu nedostatečnou z algebry (pětku), dvakrát šestku, jinak samou sedmičku a dvakrát osmičku.* Doma byli spokojeni. Moji rodiče jsou v tomle jiní než ostatní rodiče. Nepřisuzují takový význam dobrému nebo špatnému vysvědčení a myslí si, že je důležitější, abych se „slušně“ chovala a byla zdravá a veselá. Pokud je tohle všechno v pořádku, pak podle jejich názoru všechno ostatní přijde samo. Ale já bych chtěla být opravdu dobrá žákyně. Do lycea mě totiž přijali s výhradou, protože mi z předchozí školy vlastně chybějí nejvyšší třídy. Když židovské děti musely do židovských škol, ředitel přijal mě a Lizu po dlouhém handrkování s výhradou. Proto ho nechci zklamat. Sestra dostala taky vysvědčení, jako vždycky skvělé. Kdyby zde bylo „cum laude“, jistě by postoupila s vyznamenáním, taková je to chytrá hlavička!

Otec je poslední dobou hodně doma, protože už nemůže chodit do firmy. Musí to být příšerný pocit, když si člověk najednou připadá zbytečný. Pan Koophuis pře-

* Desítka je nejlepší známka.

vzal Travis a pan Kraler firmu Kolen & Co., na níž se otec také podílí. Když jsme před několika dny byli na procházce, mluvil se mnou otec o tom, že se musíme ukrýt. Říkal, že pro nás bude hodně těžké žít takhle odříznutí od světa. Zeptala jsem se, proč o tom mluví. „Ty víš,“ řekl, „že už přes rok nosíme k jiným lidem šaty, nábytek a potraviny. Nechceme, aby se náš majetek dostal do rukou Němcům, tím méně pak, abychom jim padli do rukou *my*. Proto půjdeme hned a nebudeme čekat, až si pro nás přijdou.“

Otcův vážný obličej mě vystrašil.

„A kdy, tati?“

„S tím si, holčičko, nedělej starosti. To se brzo dovíš. Užívej si ještě svobody, dokud je to možné.“

To bylo všechno. Ach, ať je ten den ještě hodně daleko!

Anne

Středa 8. července 1942

Milá Kitty,

zdá se mi, že mezi nedělním ránem a dnešním dnem uplynula léta. Stalo se nekonečně mnoho, jako by se země proměnila! Ale Kitty, ještě žiju, a to je hlavní věc, jak říká otec. Ano, ještě žiju, ale jen se mě neptej jak. Dnes mi asi už vůbec nemůžeš rozumět. Nejdříve ti tedy budu vyprávět, co se od neděle seběhlo.

Ve tři hodiny (Harry právě odešel, později se chtěl ještě vrátit) někdo zazvonil. Nic jsem neslyšela, protože jsem lenošila na verandě, ležela jsem na lehátku a četla si.

Margot přišla hrozně rozčilená ke dveřím. „Anne, táta dostal od SS předvolání,“ šeptala, „matka už běžela k panu van Daanovi.“

Strašně jsem se lekla. Předvolání... Každý ví, co to znamená: koncentrační tábor... Před očima se mi vynořily osamělé cely – a tam jsme měli nechat otce odejít!

„Nikam nepůjde,“ řekla Margot s jistotou, když jsme spolu seděly v obývacím pokoji a čekaly na maminku. „Matka šla k van Daanovi, aby s ním probrala, jestli se máme už zítra ukrýt. Van Daanovi jdou s námi, bude nás sedm.“

Bylo úplně ticho. Nemohly jsme už mluvit. Pomyšlení na otce, který, aniž by tušil něco zlého, šel navštívit své chráněnce v židovském starobinci, čekání na matku, horko a napětí... Úplně jsme z toho oněměly.

Náhle někdo zazvonil.

„To je Harry,“ řekla jsem.

„Neotvírej!“ Margot mne zadržela, ale bylo zbytečné se strachovat. Uslyšely jsme hovořit matku a pana van Daana s Harrym. Když odešel, vešli dovnitř a zamkli dveře. Margot i já jsme při každém zazvonění musely seběhnout docela tiše dolů a podívat se, jestli se nevrátil otec. Nikdo jiný nesměl dovnitř.

Pak nás poslali z pokoje. Van Daan chtěl mluvit s matkou o samotě. Zatímco jsme čekaly ve svém pokoji, vypravovala mi Margot, že předvolání nedostal táta, ale ona. Vylekala jsem se ještě víc a hrozně jsem se rozplakala. Margot je šestnáct let. Copak chtějí děvčata, jako je Margot, deportovat?! Naštěstí nikam neodejde. Matka to řekla a zřejmě k tomu směřovala otcova slova, když se mnou hovořil o ukrývání se.

Schovat se! Zmizet! Kde se ukryjeme? Někde ve městě, na venkově, v nějaké chatě či budově? Kdy, kde, jak?

To byly otázky, které jsem nesměla vyslovit, které se mi však stále znovu a znovu honily hlavou.

Začaly jsme s Margot balit do školních tašek nejnütnější věci. První, co jsem do ní strčila, byl tenhle vázaný sešit, potom v pestré směsici natáčky, kapesníky, učebnice, hřeben a staré dopisy. Myslela jsem na úkryt a cpala do brašny samé nesmyslné věci. Ale není mi to líto, vzpomínky pro mě mají větší cenu než šaty.

V pět hodin přišel otec konečně domů. Zavolal pana Koophuise a požádal ho, aby k nám večer přišel. Pan van Daan odešel, aby přivedl Miep. Přišla, do kufříku sbalila boty, šaty, pláště, nějaké prádlo a punčochy a slíbila, že se večer vrátí. Pak u nás nastalo ticho. Nikdo nechtěl jíst. Bylo velmi horko a všechno bylo tak podivné.

Velký pokoj nahoře jsme pronajali panu Goudsmitovi, rozvedenému třicátníkovi. Vypadalo to, že tuhle neděli nemá nic na práci, tak u nás zůstal sedět do deseti hodin a nebylo možné se ho zbavit. V jedenáct hodin přišla Miep a Henk van Santen. Miep pracuje od roku 1933 u otce ve firmě a je to náš věrný přítel, stejně jako její novomanžel Henk. V Miepině kufru a Henkových hlubokých kapsách opět zmizely boty, punčochy, knihy a prádlo. Napakovaní odešli v půl dvanácté.

Byla jsem k smrti unavená, a přestože jsem věděla, že to bude poslední noc v mé posteli, ihned jsem usnula. Matka mě vzbudila ráno v půl šesté. Naštěstí nebylo tak horko jako v neděli. Po celý den padal teplý déšť. Všichni čtyři jsme se oblékli tak teple, jako bychom měli přenocovat v ledničce. Chtěli jsme s sebou odnést co nejvíce šatstva. V naší situaci nemohl jít žádný Žid s těžkým kufrem přes ulici. Měla jsem na sobě dvě košile a dva páry punčoch, tři vlněné vesty a jedny šaty, přes to sukni a kabátek a letní plášť, svoje nejlepší boty, přezůvky, šálu, čepici

a všelicos jiného. Už doma jsem se skoro dusila, ale o to se nikdo nestaral.

Margot nacpala do své školní tašky ještě učebnice a na kole odjela za Miep do neznámých dálav, které jsem ani neznala. Stále jsem ještě netušila, kde je to tajemné místo, kam jsme se měli uchýlit...

V půl osmé jsme i my za sebou zavřeli dveře. Rozloučila jsem se jedině s Černouškem, což byl můj milý malý kocour, který měl najít u sousedů nový a dobrý domov. Tuhle zprávu jsme naspali panu Goudsmitovi na kus papíru. Na kuchyňském stole jsme nechali půl kila masa pro kočku, ještě na něm leželo nádobí od snídaně, postele byly rozházené. To vše působilo dojmem, jako bychom zmizeli úprkem. Bylo nám úplně jedno, co budou lidé říkat. Chtěli jsme pryč, jen pryč a v pořádku se dostat do cíle! Zítřka více!

Anne

Čtvrtek 9. července 1942

Milá Kitty,

tak jsme běželi lijákem – otec, matka a já, každý s aktovkou a nákupní taškou až nahoru nacpanou vším možným. Dělníci, kteří šli ráno do práce, se na nás soucitně dívali. Z výrazu jejich tváří jsme mohli vyčíst lítost, že nesmíme použít žádné vozidlo a musíme se tak dřít.

Nápadná žlutá hvězda vysvětlovala vše. Rodiče mi po cestě podrobně vyprávěli, jak vznikl plán našeho ukrývání. Už pár měsíců jsme odváželi domácí zařízení a šatstvo do bezpečí a teď jsme na tom byli tak, že jsme chtěli

16. července dobrovolně zmizet. Předvoláním SS se to o deset dnů urychlilo, a tak jsme se museli spokojit s tím, že místnosti ještě nejsou upravené. Úkryt byl v domě, kde měl otec firmu. Pro lidi, kteří nejsou z našeho okruhu, je to těžko pochopitelné, a proto to chci blíže vysvětlit. Otec neměl nikdy hodně personálu: pana Kralera, pana Koophuise, Miep a Elli Vossenovou, tříadvacetiletou stenotypistku. Tito všichni vědí, že přijdeme. Jenom ve sklade pracující pan Vossen, Ellin otec, a dva dělníci nic nevědí.

Budova vypadá takto: v přízemí je velké skladiště, které slouží pro expedici zásilek. Vedle vchodu do skladiště jsou domovní dveře a za nimi vedou další dveře k malému schodišti. Po něm se vyjde nahoru a přijde se ke dveřím s tabulemi z mléčného skla, na nichž bylo kdysi černými písmeny napsáno Kancelář. To je velká kancelář, velmi prostorná, světlá a přeplněná místnost. Zde ve dne pracují Miep, Elli a pan Koophuis. Průchozím pokojem s věšáky na šaty, velkou skříní a ohnivzdorným trezorem se vejde do dosti temného zadního pokoje, kde dříve seděli pan Kraler a pan van Daan. Nyní je zde už jenom pan Kraler. Do jeho kanceláře se může vstoupit také z chodby skleněnými dveřmi, které lze snadno otevřít zevnitř, nikoli však zvenčí. Z Kralerovy kanceláře se jde chodbou a po čtyřech schodech se vystoupí nahoru: tam je nádherná část domu, soukromá kancelář. Vznešený tmavý nábytek, linoleum a koberce, rádio, úhledné, elegantní lampy, zkrátka všechno prima primissima. Vedle je velká prostorná kuchyň s bojlerem na teplou vodu a se dvěma plynovými vařiči. Pak je tu také záchod. To je první patro. Dřevěné schody vedou z dlouhé chodby nahoru na odpočívadlo, které ústí do chodby. Vpravo a vlevo jsou dveře. Levé vedou do přední části domu, kde jsou skladiště, podkroví a půda. Touto budovou vede dlouhé, nesmírně

strmé, pravé holandské krkolomné schodiště k druhému východu na ulici.

Pravé dveře vedou k zadnímu domu. Nikoho by nenapadlo, že se za těmito obyčejnými šedě natřenými dveřmi skrývá ještě tolik místností. Před dveřmi je práh a už jsi tam. Přesně proti tomuto vchodu jsou příkré schody. Malá chodba vede vlevo do místnosti, která se má stát obývacím pokojem a ložnicí manželů Frankových. Vedle je menší pokoj: pracovna a ložnice mladých dam Frankových. Vpravo od schodiště je komůrka bez oken s umyvadlem a odděleným záchodem a dveřmi do Margotina a mého pokoje. Když se vyjde po schodech nahoru a nahoře se otevrou dveře, člověk se podiví, že se ve starém domě najde tak prostorná, krásná a světlá místnost. V tomto pokoji je plynový sporák a mycí stůl (dříve to byla laboratoř firmy). Nyní je zde kuchyň. Velká místnost slouží zároveň jako jídelna, pracovna a ložnice manželů van Daanových. Docela malý průchozí pokoj se má stát říší Petra van Daana. Je tam ještě podkroví a půda jako v tom předním.

Vidiš, představila jsem ti teď celý náš zadní dům.

Anne

Pátek 10. července 1942

Milá Kitty,

asi jsem tě svým rozvláčným popisem bytu pořádně nudila. Ale konečně musíš přece vědět, kde jsem teď zakotvila! Pokračujme tedy, neboť jsem ještě neskončila!

Když jsme přišli do Prinsengrachtu, vzala nás Miep honem nahoru do zadního domu. Zamkla za námi dveře, a byli

jsme tu. Margot sem na kole dorazila mnohem rychleji a už na nás čekala. Náš obývací pokoj a ostatní místnosti zatím vypadaly jako nějaké komory plné všelijakého harampádí. To se prostě nedá popsat! Na hromady tady byly naházené všechny krabice a kufry, které jsme sem během měsíců nanosili. Malý pokojík byl až ke stropu nacpaný ložním prádlem a peřinami. Pokud jsme chtěli večer spát v pořádně ustlaných postelích, museli jsme se do toho dát a uklidit. Matka a Margot nedokázaly hnout ani prstem. Ležely na matracích a bylo jim mizerně. Otec a já, uklízeči naší rodiny, jsme se dali ihned do práce. Všechno jsme vybalili, uložili, vyklepali a vydrhli, až jsme večer k smrti utahaní padli do čistých postelí. Celý den jsme neměli nic teplého v ústech. To bylo také zbytečné. Matka a Margot byly příliš vystresované, aby něco snědly, a já s otcem jsme na to neměli čas. V úterý ráno to pokračovalo. Elli a Miep za naše potravinové lístky nakoupily, otec opravil špatné zatemnění a my jsme drhly podlahu v kuchyni. Všichni jsme byli od rána zaměstnáni. Do středy jsem neměla kdy přemýšlet o velké změně, k níž došlo v mém životě. Teprve potom – poprvé od našeho příchodu sem do zadního domu – jsem se dostala k tomu, abych si ujasnila a tobě vyprávěla, co se vlastně stalo a co se snad ještě má stát.

Anne

Sobota 11. července 1942

Milá Kitty,

otec, matka a Margot si ještě pořád nemohou zvyknout na zvuk Westerturmského zvonu, který bije každou

čtvrthodinu. Já už ano, a dokonce mi to připadá krásné a zvláště v noci je v tom bití něco uklidňujícího. Domnívám se, že bys asi ráda věděla, jak se mi líbí naše útočiště. Poctivě řečeno, sama ještě nevím. Myslím si, že se tady nikdy nebudu cítit jako doma. Tím však nechci říci, že to na mě tady působí příšerným nebo skličujícím dojmem. Někdy si skoro připadám, jako bych se ocitla v nějakém divném penzionu. Podivný názor na úkryt, nemyslíš?

Zadní trakt našeho domu je skutečně ideální skryš. I když je dům trochu vlhký a křivolaký a tak trochu šišatý, pravděpodobně by se takový komfort nedal už nikde jinde v Amsterdamu najít. Snad ani v celém Holandsku ne.

Doposud byl náš pokoj docela holý. Otec s sebou naštěstí vzal celou mou sbírku filmových hvězd, a tak jsem pomocí štětce a klihu mohla vyrobit krásné obrázky a zaplnit jimi stěny. Teď to u nás vypadá hodně vesele. Až tu budou bydlet van Daanovi, ze dřeva, které leží nahoře na půdě, uděláme skřínky a jiné užitečné věci.

Margot a matce se už daří lépe. Máti chtěla včera poprvé vařit. Hrachovou polévku! Během povídání dole v domě na ni úplně zapomněla. Polévka se připálila a hrách zčernal na uhel, že se nedal ani vyškrabat z hrnce. Škoda že nemůžu tuhle historku vypravovat panu Keplerovi... Teorie dědičnosti!

Včera večer jsme všichni odešli do soukromé kanceláře, abychom poslouchali vysílání anglického rozhlasu. Měla jsem strašný strach, aby nás někdo v sousedství nezpozoroval, proto jsem doslova úpěnlivě prosila otce, aby šel se mnou nahoru. Matka to uznala a šla za námi. Vůbec se strašně bojíme, že by nás někdo mohl vidět nebo slyšet. Hned první den jsme ušili závěsy. Vlastně to jsou jen hadry různých tvarů a barev, které jsme s ot-

cem slátali dohromady. Tyhle výstavní kusy jsme připínáčky připevnili k okenním rámcům, aby na nich visely po celou dobu našeho ukrývání. Vpravo vedle nás stojí velký obchodní dům, vlevo je truhlářství. V budovách nezůstává po skončení pracovní doby žádný personál, ale mohlo by se stát, že by tam přece jen pronikly nějaké zvuky. Margot, která strašlivě nastydla, jsme proto zakázali, aby v noci kašlala. Chudák, neustále musí polykat kodein.

Moc se těším na van Daanovy. Mají přijít v úterý. Pak tu bude mnohem útulněji a konečně tady nebude takový klid. Ticho mě totiž strašně znervózňuje, zvlášť večer a v noci. Nevím, co bych dala za to, kdyby u nás někdo z našich ochránců také spal. Skličuje mě, že už nesmíme vyjít ven, a mám strach, že nás někdo najde a zastřelí. To na mně leží jako příšerně těžký kámen. Ve dne musíme být úplně zticha, musíme chodit tiše a mluvit téměř šepetem, neboť nás nesmějí dole ve skladě slyšet. Právě mě naši volají.

Anne

Pátek 14. srpna 1942

Milá Kitty,

měsíc jsem ti nepsala, ale ono se toho každý den moc nového neděje. Van Daanovi přišli 13. července, i když původně to bylo domluveno na čtrnáctého. Němci v těchto dnech povolávali stále víc Židů a panoval všeobecný neklid, tak šli raději o den dřív, než aby se opozdili. Ráno v půl desáté – to jsme ještě snídali – přišel Petr van Daan.

Je to dost nudný a bezradný šestnáctiletý kluk, od jehož společnosti si moc neslibuju. Za půl hodiny se objevili manželé van Daanovi. Ona k pobavení nás všech s nočníkem v krabici na klobouky.

„Nemohu bez nočníku žít,“ prohlásila a hned umístila tenhle vybraný kus keramiky pod postel. On nepřinesl nočník, ale pod paží třímал skládací čajový stůlek. První den jsme přátelsky poseděli a po třech dnech nám bylo, jako bychom vždycky byli jedna velká rodina.

Van Daanovi toho během týdne, který strávili mezi lidmi tam venku, ještě hodně prožili a všechno nám vyprávěli. Nás hlavně zajímalo, co se stalo s naším bytem a s panem Goudsmitem.

A van Daan vyprávěl: „V pondělí ráno v devět hodin zavolal Goudsmit a požádal mě, abych k němu přišel. Ukázal mi lístek, který jste mu tam nechali (s žádostí, aby odnesl kočku). Měl velký strach z domovní prohlídky, a tak jsme spolu sklidili stůl a trochu poklidili. Na psacím stole jsem na kalendáři objevil poznámku s nějakou adresou v Maastrichtu. Věděl jsem ovšem, že tahle nepozornost byla záměrná, ale dělal jsem překvapeného a ustrašeného a pana Goudsmita jsem naléhavě žádal, aby ten papír spálil. Po celou dobu jsem trval na tom, že jsem o vašem úmyslu, že chcete zmizet, neměl ani tušení. Najednou mě něco napadlo. ‚Pane Goudsmite,‘ řekl jsem, ‚ted’ jsem si uvědomil, co je to asi za adresu. Asi před půl rokem byl u nás v kanceláři vysoký německý důstojník, který se v mládí přátelil s panem Frankem. Slíbil, že mu pomůže, kdyby to tady pro něho začínalo být nebezpečné. A byl posádkou v Maastrichtu. Myslím, že dodržel slovo a dopraví Frankovy do Belgie a odtamtud k jejich příbuzným do Švýcarska. Frankovým dobrým známým, kteří se po nich budou ptát, to klidně můžete říct. Jenom se prosím nezmiňujte

o Maastrichtu.‘ Pak jsem odešel. Většina lidí už to nyní ví a ke mně se to porůznu v této verzi už také doneslo.“

Historika se nám zdála rozkošná a srdečně jsme se zasmáli lidské obrazotvornosti. Jedna rodina nás viděla, jak jsme všichni čtyři ráno odjížděli na kolech. Jiná dáma určitě věděla, že uprostřed noci pro nás přijelo vojenské auto.

Anne

Pátek 21. srpna 1942

Milá Kitty,

z našeho útočiště se stal skutečný úkryt. Pan Kraler měl bezvadný nápad, a sice zahradit vchod k našemu zadnímu domu, protože kvůli jízdním kolům je teď hodně domovních prohlídek. Zhostil se toho pan Vossen: udělal otáčivý regál, který se na jednu stranu otevírá jako dveře. Musel být ovšem k tomuto účelu „zasvěcen“ a je teď zosobněná pomoc a ochota. Musíme se pokaždé, když jdeme dolů, shýbnout a potom skočit, protože tam není schod. Za tři dny jsme všichni měli na čele plno boulí, protože nikdo nedával pozor a každý narazil do nízkých dveří. Přibili proto na ně polštářek s dřevitou vlnou. Uvidíme, zda se osvědčí!

Málo se učím. Zapomněla jsem už hromadu toho, co jsem se naučila ve škole. Skoro nic se tady neděje. Pan van Daan a já se často hádáme. Samozřejmě že Margot považuje za mnohem roztomilejší než mne. Máti někdy dělá, jako bych byla malé dítě, a to nesnáším. Z Petra se nestal roztomilejší kluk. Pořád je nudný, celý den se po-

valuje na posteli, někdy se trochu věnuje truhlářině a pak zase sní s otevřenýma očima. Je to hlavička zamžená!

Je teplé počasí a my se povalujeme na lehátkách na půdě.

Anne

Středa 2. září 1942

Milá Kitty,

pan a paní van Daanovi se příšerně pohádali. Něco takového jsem ještě nezažila, protože otec s matkou by na sebe takhle nikdy nekřičeli. Důvod byl tak malicherný, že nestojí za to, aby se o tom ztrácelo jediné slovo. Ale každý podle svého gusta! Pro Petra musí být hrozné žít uprostřed toho všeho. Nikdo ho stejně nebere vážně, protože je líný a náhlý. Včera se tak rozčiloval, až měl úplně modrý jazyk. Ale dalo se to rychle do pořádku. Dnes má kolem krku tlustou šálu a tvrdí, že má ústřel, bolí ho na plicích, kolem srdce a také ledviny. A ještě něco! Ten kluk je pravý hypochondr! (Tak se tomu říká, že ano?)

Mezi matkou a paní van Daanovou to neklape, a je pro to hodně důvodů. Tak například: paní van Daanová nechala ve společném prádelníku jenom tři prostěradla s lidumilným úmyslem, že ta svoje bude šetřit a naše používat. Bude nemile překvapená, až uvidí, že matka následovala její dobrý příklad. Madame se vždycky rozzuří, když se používá její, nikoli náš příbor. Neustále se snaží vypátrat, kde máme porcelán, a přitom nemá ani zdání, jak těsně u něho sedí! Je dobře schovaný za rozličným re-

klamním materiálem a bude tam ukrytý tak dlouho jako my. Mám pořád smůlu. Včera jsem upustila polévkový talíř. „Prosím tě,“ zuřivě vykřikla, „dávej přece pozor! To je jediné, co ještě mám.“

Pan van Daan je teď na mě úlisně přivětivý.

Máti mi dnes ráno zase udělala velké kázání. Těžko to přijímám. Naše názory jsou příliš rozdílné. Otec to se mnou umí docela jinak, i když se někdy pět minut zlobí.

Minulý týden došlo k zajímavé příhodě. Důvodem byla kniha o ženách a... Petr. Musíš totiž vědět, že Margot a Petr smějí číst skoro všechny knihy, které pan Koophuis přinese z knihovny. Tuhle jim dospěli nechtěli dát.

To samozřejmě probudilo Petrovu zvědavost. Co asi může být v zakázané knize? Vzal ji tajně své matce, když byla dole v domě, a se svou kořistí odtáhl někam do podkroví pod střechu. Dva dny se mu to dařilo utajit. Jeho matka to sice zjistila, ale nic neprozradila. Až na to přišel jeho otec. Rozčílil se, vzal Petrovi knihu a myslel si, že tím je to vyřízené. Nepočítal však se synovou zvědavostí, který otcův energický zákrok nepovažoval za dostatečný důvod pro to, aby se vzdal svého zájmu. Přemýšlel o možnostech, jak by se opět mohl zmocnit „tajuplné“ knihy. Mezitím o tom paní van Daanová hovořila s mojí matkou, která usoudila, že kniha se pro Margot také nehodí, avšak proti většině ostatních knih nic nenamítala. „Mezi Margot a Petrem je přece jen určitý rozdíl, paní van Daanová,“ řekla máti. „Dívky jsou většinou zralejší než chlapci, za druhé Margot toho už hodně přečetla a za třetí je rozumnější a také vzdělanější. Ostatně absolvovala téměř celé lyceum!“

Paní van Daanová zásadně souhlasila, ale nemyslela si, že by mladí lidé měli číst knihy, které jsou vlastně určeny jenom pro dospělé.

Petr zatím jen čekal na vhodnou příležitost, aby se knihy opět zmocnil. Když večer celá rodina seděla v soukromé kanceláři a poslouchala rádio, už zase dřepěl se svým pokladem v podkroví.

V půl deváté měl být dole, ale při čtení napínavé knihy zapomněl na hodiny. Právě se plížil po schodech dolů, když jeho otec vyšel z pokoje. Můžeš si domyslet, co následovalo... Byla slyšet hlučná facka, pak trhnutí a kniha letěla na stůl a Petr do kouta pokoje. Manželé přišli k jídlu sami, Petr zůstal nahoře. Nikdo se o něho nestaral, měl jít spát o hladu.

Přešli jsme ke každodennímu pořádku a začali jíst. Najednou se ozvalo pronikavé zapískání! Podívali jsme se – zkameněli a bledí v obličeji – jeden na druhého. Příbory nám vypadly z ruky. Pak zazněl Petrův hlas z roury u kamen: „Jen si nemyslete, že půjdu dolů!“

Pan van Daan, rudý jako vařený rak, vyskočil a zařval: „Teď toho mám ale dost!“

Otec ho chytil za ruku, protože se obával něčeho zlého, a odešli spolu nahoru. Po dlouhém vzpouzení a velkém rámusu skončil Petr konečně ve svém pokoji. Dokonce ho tam zamkli. Hodná matička chtěla synáčkovi schovat kousek chleba s máslem, ale tatíček byl neúprosný! „Pokud ihned nepoprosí o prominutí, musí spát na půdě.“ Protestovali jsme a tvrdili, že zůstat bez jídla je dostatečný trest, a kdyby Petr nastydl, nemohl by k němu přijít lékař.

Petr neprosil o prominutí a zůstal na půdě. Pan van Daan se o něho dál nestaral, ale druhý den ráno zjistil, že Petr stejně spal ve své posteli. V sedm hodin byl

už zase nahoře, ale na otcovu mírnou domluvu pak přišel dolů.

Tři dny nabručené obličej, zatvrzelé mlčení a pak všecko běželo opět po staré koleji.

Anne

Pondělí 21. září 1942

Milá Kitty,

dnes ti budu vyprávět něco o drobnostech našeho každodenního života. Paní van Daanová je nesnesitelná. Neustále mě napomíná kvůli mému přílišnému povídání. Stále nám něčím ztěžuje život. Ted' zase nechce mýt nádobí. Když se do toho přece jen dá a v hrnci zůstane nějaký zbytek, neschová ho, jak to obvykle děláme my, raději ho nechá zkažit. Margot má potom při mytí nádobí dvojnásobný počet špinavých hrnců a ještě k tomu si od oné dámy může vyslechnout: „Máš ale, Margotko, skutečně mnoho práce!“

Mám ted' s otcem zajímavou práci. Děláme rodokmen jeho rodiny a přitom mi o každém něco vypravuje. V takové chvíli mě s nimi pojí silný pocit sounáležitosti.

Pan Koophuis přinese každých čtrnáct dní z knihovny také pár dívčích románů. Jsem nadšená sérií „Joop ter Heulová!“ a považuji všechno, co napíše Cissy von Marxveldtová, za úžasné. „Letní radosti“ jsem četla už čtyřikrát a komickým situacím se musím vždy znova smát. Začalo mi opět učení: denně bifluju pět nepravidelných sloves a hodně dříu francouzštinu. Petr vzdychá nad anglickými úlohami. Dostali jsme také nové učebnice. Zásobu tužek, sešitů, nálepek, gum na gumování jsem přinesla z domova.

Poslouchám často holandskou tzv. „oranžskou vysílačku“. Právě mluvil princ Bernhard a říkal, že v lednu očekávají opět děťátko. Naši jsou udiveni mou náklonností k holandskému královskému rodu.

Před několika dny jsme hovořili o tom, že se musím moc učit, a proto jsem se do toho obula s dvojnásobnou energií. Nemám chuť začínat znova od začátku. Mluvílo se také o tom, že jsem v poslední době nečetla nic pořádného. Matka právě čte „Heeren, Vrouwen, Knechten“. To já nesmím, dokud nebudu tak vzdělaná, jako moje moudrá, nadaná sestra. Hovořili jsme také o filozofii, psychologii a fyziologii (tyhle těžké výrazy jsem si musela nejdříve vyhledat ve slovníku), o nichž vůbec nic nevím. Doufejme, že budu příští rok o kus dál!

Náhle jsem s hrůzou zjistila, že mám na zimu jen jedny šaty s dlouhými rukávy a tři vlněné vesty. Otec dovolil, abych si upletla pulovr z bílé ovčí vlny. Vlna už sice není hezká, ale hlavní věc je teplo. Máme spoustu šatů u různých lidí, ale můžeme si pro ně dojít až po válce, pokud z nich něco zbude.

Posledně přišla paní van Daanová do pokoje právě ve chvíli, když jsem o ní něco psala. Samozřejmě že jsem se šit ihned zaklapla.

„Anne, smím do toho nakouknout?“

„Ne, paní van Daanová.“

„Jenom na poslední stránku...“

„Ne, to také nesmíte!“

K smrti jsem se polekala. Právě na této stránce dostala svůj díl.

Anne

Pátek 25. září 1942

Milá Kitty,

včera jsem byla opět nahoře u van Daanů „na návštěvě“, abych si trochu popovídala. Někdy tam bývá velmi pěkně. Jedli jsme „sušenky s protimolovou příchutí“ (krabice se sušenkami byla v šatníku, který je pořádně prosypán nafalínem!) a zapíjeli je limonádou.

Mluvili jsme o Petrovi. Říkala jsem, že někdy je trochu moc dotěrný a že se mi to nelíbí, protože nesnesu chlapce, kteří jsou příliš „dotýkaví“. Jak už tak rodiče bývají, zeptali se mě, jestli bych se s Petrem přece jen nechtěla spřátelit, protože mě má jistě velmi rád. Napadlo mě „Ó jé!“ a řekla jsem: „Ó ne!“ Petr je plachý a ostýchavý jako všichni kluci, kteří se ještě nezajímají o děvčata.

„Ukrývací komise“ zadního domu je skutečně velmi vynalézavá. Poslechni si, co si teď páni zase vymysleli! Chtějí, aby pan van Dijk, náš dobrý známý a hlavní zástupce Travisu – u kterého jsme si schovali mnoho věcí – od nás dostal zprávu. Napsali tedy jistému drogistovi v Zeeuws-Vlaanderen dopis s dotazem a zpáteční obálkou, kterou měl zákazník použít k odpovědi. Adresu na obálku – naši obchodní adresu – napsal otec vlastnoručně. Až přijde odpověď, vyjmou drogistův dopis, místo něho vloží otcovu zprávu a van Dijk bude vědět, že žijeme. Zeeland zvolili právě proto, že leží těsně u belgických hranic, čímž může vzniknout domněnka, že otcův dopis byl pašován přes hranice.

Anne

Neděle 27. září 1942

Milá Kitty,

hádky s matkou, a to už po několikáté v poslední době! Často si nerozumíme, a s Margot si také moc nerozumím. V naší rodině se nebudou odehrávat takové scény jako nahoře, a přece se mi poměry vůbec nelíbí. Mám docela jinou povahu než matka a Margot. Rozumím si někdy s přítelkyněmi lépe než s vlastní matkou. Škoda!

Paní van Daanová je zase jednou nevypočitatelná. Zamýká si co možná nejvíce ze svých věcí, které jsou určeny ke společnému hospodaření. Chtěla bych, aby jí to matka oplácela stejným způsobem!

Zdá se, že některým rodičům působí zvláštní kratochvíli, když vychovávají nejen vlastní děti, ale i děti svých známých. K těmto lidem patří také van Daanovi. Margot se nedá nic vytýkat, ta je zosobněná láska, dobrota a moudrost. Čeho ona má nadbytek, toho já mám málo. U stolu se na mě nejednou snese sprcha výtek, a já si nedokážu odpustit smělé, někdy dokonce drzé odpovědi. Otec a matka jsou vždy na mé straně, bez nich bych neobstála. Jak často mi ti z hořejška vytýkají, že moc mluvím, že se nemám o všechno starat a že jsem příliš neskromná... Dopouštím se vždycky znovu svých starých chyb. Kdyby otec nebyl tak trpělivý, už dávno bych se vzdala naděje, že se polepším. Přitom jsou přání mých rodičů opravdu splnitelná.

Pokud sním málo zeleniny, protože ji nerada, ale zato si dám víc brambor, van Daanovi se strašně zlobí nad „tímhle rozmazlováním“.

„Vezmi si ještě trochu zeleniny,“ řekne paní van Daanová.

Odpovídám jí: „Ne, děkuju, chtěla bych jen brambory.“

„Zelenina je zdravá. Tvoje matka to také říká. Jez ještě trochu!“ Pobízí mě, až se do toho vloží otec a celou záležitost ukončí.

Paní van Daanová vylítne: „Měl jste být někdy u nás doma! Tam se takové věci nedělaly. To přece není žádná výchova! Anne je strašně rozmazlená. Ta by tak měla být moje dcera!“

Těmito slovy končí každá její slovní záplava.

Šťěstí že nejsem její dcera!

Vraťme se k tématu výchovy. Když paní van Daanová včera skončila svoje povídání, bylo nejdříve ticho a pak jí otec odpověděl: „Myslím, že Anne je dobře vychovaná. Dokonce už pochopila, že udělá lépe, když na vaše dlouhé řečnění nebude reagovat. A ohledně zeleniny mohu jen říct: Vice versa!“

To ji porazilo, a to důkladně. Slovo vice versa se totiž vztahovalo na malé porce, které sama jí. Jako důvod udává, že zelenina před spaním škodí jejímu trávení. Ať mě tedy nechá na pokoji! Je zábavné, jak se paní van Daanová dovede červenat. Mně se to nestane, a to ji šťve.

Anne

Pondělí 28. září 1942

Milá Kitty,

včera jsem ještě nebyla zdaleka s psaním hotová, ale musela jsem přestat. Musím ti vyprávět o hádce, ale hlavně ti chci říct, že je hrozné a nepochopitelné, jak se mohou dospělí tak snadno, tak často a pro nejmenší malíčkost rozčilovat a hádat. Dosud jsem si myslela, že se hádají jenom děti a že je to později přejde.

Někdy mají důvod k pořádnému křiku, ale to věčné chytání za slovíčko už brzo nebude k vydržení. Člověk by

na to měl být dávno zvyklý, protože hádky patří téměř k dennímu pořádku. Ale nejde to, když se diskuse (tak se tady totiž říká křiku) točí kolem mě. Nenechají na mně jediný vlásek suchý: moje vystupování, můj charakter, mé způsoby, to všechno se probere a zkritizuje a... odsoudí. Neznala jsem zlá slova a křik, a teď to mám všechno spolykat. To nemůžu. A ani mě nenapadne, abych si to nechala líbit. Já jim ukážu, že Anne Franková není včerejší. Ti budou ještě koukat s otevřenou hubou...! *Je* je potřeba vychovávat, ne mě. Vždycky mě znovu ohromí spousta nezpůsobilého chování a hlouposti. (Paní van Daanová) Já si i na to zvyknu, ale jednou něco uslyší. Cožpak jsem opravdu tak nezpůsobilá, všetečná, zarputilá, hloupá a líná, jak stále tvrdí ti shora? Víím velmi dobře, že mám chyby a slabosti, ale ti shora příšerně přehánějí!

Kdybys věděla, Kitty, jak se to ve mně vaří při tom věcném nadávání! Jednou ve mně nahromaděná zlost určitě vybuchne!

Možná jsem tě nudila už dost, ale ještě ti musím povědět o zajímavé a roztomilé zábavě u stolu. Říkalo se, že Pim (otcova lichotivá přezdívka) je velmi skromný. To je o něm tak všeobecně známé, že to ani nejpitomější lidé nemůžou popřít. Náhle paní van Daanová, která všechno, ale opravdu všechno na sebe musí vztáhnout, řekla: „Také jsem velice skromná, mnohem skromnější než můj muž.“

Pan van Daan chtěl její poznámku zmírnit, a proto velmi klidně pronesl: „Já nechci být skromný, protože si myslím, že neskromní lidé se dostanou v životě mnohem dál.“ A pak se náhle obrátil na mě: „Nebud' příliš skromná, Anne, pak to v životě mnohem dál dotáhneš.“

Matka s jeho názorem souhlasila, ale paní van Daanová si k tomu opět musela něco přisadit. Tentokrát to

neřekla mně, ale mým rodičům: „Jednáte s Anne takovým způsobem, jak jsem se s tím v mládí nikdy nesečkala. Ani dnes se to nikde neděje, to jen u vás, ve vaší moderní rodině.“

Tím mínila matčiny často projevované a diskutované názory na výchovu, až z toho celá zrudla rozčilením. Pokud se někdo dostane takovým způsobem do varu, má to stejně prohrané.

Matka zůstala docela klidná a chtěla ukončit „diskusi“: „Paní van Daanová, také se domnívám, že lepší je nebýt příliš skromný. Můj muž, Margot a Petr jsou opravdu mimořádně skromní. Váš muž a vy, Anne a já sice nejsme neskromní, ale nenecháme si všechno líbit.“

„Já jsem skromná, paní Franková! Jak můžete říct, že jsem neskromná?“

Matka: „Nejste zrovna neskromná, ale nikdo by vás nemohl nazvat příliš skromnou.“

Paní van Daanová: „Teď bych jen ráda věděla, jak se to projevuje. Pravděpodobně bych tu mohla zemřít hladu, kdybych se sama o sebe nepostarala. Jsem dokonce zrovna tak skromná jako váš muž.“

Matka se musela srdečně zasmát téhle hloupé sebechvále, a to „chudinku“ tak popudilo, že neustále mluvila a nedokázala skončit, takže se v té své krásné povídce nakonec zamotala a uraženě vstala, aby nás opustila. Přitom její pohled náhodou zavadil o mě. Naštěstí jsem – když se k nám otočila zády – soucitně a ironicky potřásla hlavou. Učinila jsem to bezděčně, aniž jsem si to vlastně uvědomila. Nevíš, jak zábavné bylo vidět ji v té chvíli! Kdybych uměla kreslit, zvěčnila bych ji v té pozici!